

e-ISSN: 2459-0185

ISSN: 2548-091X

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/turktarars>

TTAD

TÜRK TARİHİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Yıl 9, Sayı 2, Aralık 2024

Journal of Turkish History Researches

Volume 9, Issue 2, December 2024

Ordu

2024

Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi, uluslararası hakemli bir dergidir. Yılda iki kez, Aralık ve Haziran aylarında yayımlanır. Derginin elektronik versiyonuna <https://dergipark.org.tr/tr/pub/turktarars> adresinden erişilebilir. Dergiye gönderilen makaleler, intihal olaylarının tespiti ve engellenmesi amacıyla intihal tespit programı ile denetlenmektedir.

Journal of Turkish History Researches is a peer-reviewed bi-annual international academic journal, published in December and June. Also a special issue will be published every year. The electronic version of the journal can be read at <https://dergipark.org.tr/tr/pub/turktarars> Author guidelines and editorial policies on submission of manuscripts can be found on the same website. Journal of Turkish History Researches is using plagiarism detection software in order to detect and prevent plagiarism.

Yıl 9, Sayı 2, Aralık 2024
Volume 9, Issue 2, December 2024

Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi (TTAD)
Journal of Turkish History Researches

- ❖ **Sahibi ve Sorumlusu / Owner**
Fatih ÜNAL
- ❖ **Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Editor-in-Chief**
Fatih ÜNAL
- ❖ **Editörler/ Editors**
Mehmet ALPARGU, Fatih ÜNAL, Murat ÖZKAN,
Zafer SEVER, Harun ARSLANTÜRK
- ❖ **E-Dergi Yöneticisi / E-Journal Director**
Murat ÖZKAN, Zafer SEVER,
Harun ARSLANTÜRK

ISSN (Çevrimiçi) 2459-0185
ISSN (Basılı) 2548-091X

DERGİNİN TARANDIĐI İNDEKSLER / THE JOURNAL IS
INDEXED IN

Akademia Sosyal Bilimler İndeksi (Asos Index)

Scientific Indexing Services

Directory of Research Journals Indexing

ResearchBib - Academic Resource Index

Eurasian Scientific Journal Index

Citefactor

Advanced Science Index

İSAM (İslam Araştırmalar Merkezi)

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

- 81** Stalin'in Türkiye'deki Beyaz Ruslar Politikası
Fusun KARA
- 91** Ceditçilikten Komünizme Giden Bir Yaşam Öyküsü: Hamza Hekimzâde Niyazi
Çağdaş KEÇECİ
- 102** Azerbaycan Ceditizminde Kadın Hakları
Reyhan YAKIŞAN
- 117** Promete Hareketi: Sovyet Karşıtı Rus Olmayan Muhacirlerin Polonya Önderliğinde Oluşturduğu Siyasi Hareket
Aynur HUSEYNOVA
- 140** Çeviri: Cuci Ulusunun Siyasi Tarihi (1256-1263)
Yunus Emre AYDIN
- 152** Kitap Tanıtımı: Soğdlar ve Türkler- İpek Yolu'nun Tüccarları ve Hakimleri
Zafer SARAÇ

YAYIN KURULU

Prof. Dr. Abdullah Gündođdu, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Abdulvahap Kara, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Kanlıdere, Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Taşayıl, Yeditepe Üniversitesi
Prof. Dr. Alfina Sibgatullina, Rusya Bilimler Akademisi
Prof. Dr. Darkhan Kydyrali, Uluslararası Türk Akademisi / Kazakistan
Prof. Dr. Döölötbek Saparaliev, Kırgız-Türk Manas Üniversitesi/ Kırgızistan
Prof. Dr. Ergin Ayan, Ordu Üniversitesi
Prof. Dr. İlhan Ekinci, Ordu Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Alpargu, Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Mualla Uydu Yücel, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Saadettin Yağmur Gömeç, Ankara Üniversitesi

DANIŐMA KURULU

Prof. Dr. Ali Merthan Dündar, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Altay Tayfun Özcan, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
Prof. Dr. Haldun Eroğlu, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Halil Bal, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Hava Selçuk, Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Hayrunnisa Alan, İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim Telliogđlu, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. İlhami Durmuş, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. İlyas Kemalođlu, Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Kemal Özcan, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Konuralp Ercilasun, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Şahingöz, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Tezcan, Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Minehanım Nuriyeva Tekleli, Azerbaycan
Prof. Dr. Muhammet Beşir Aşan, Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Musa Şamil Yüksel, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Daş, Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Neslihan Durak, İnönü Üniversitesi
Prof. Dr. Nesrin Sariahmetođlu, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. Nuri Yavuz, Artvin Çoruh Üniversitesi
Prof. Dr. Okan Yeşilot, Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Olcabay Karatayev, Kastamonu Üniversitesi
Prof. Dr. Orhan Doğan, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Prof. Dr. Osman Yorulmaz, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. Remzi Kılıç, Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Tilla Deniz Baykuzu, Trakya Üniversitesi
Prof. Dr. Üçler Bulduk, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Yücel Öztürk, Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. B. Tümen Somuncuoğlu, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Doç. Dr. Özgür Türker, Süleyman Demirel Üniversitesi
Doç. Serkan Acar, Ege Üniversitesi

DİL EDİTÖRLERİ

Doç. Dr. Hakan Güngör, Ordu Üniversitesi (İngilizce)
Dr. Öğr. Ü. Halim Kılıç, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi (İngilizce)
Dr. Öğr. Ü. Cumhuri Kaygusuz, Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi (Rusça)
Dr. Başak Kuzakçı, Yeditepe Üniversitesi (Rusça-İngilizce)

SAYI HAKEMLERİ

Prof. Dr. İbrahim Telliöđlu, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. Okan Yeşilot, Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Doç. Dr. Fuat Hacısalihođlu, Ordu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İlker Türkmen, Kırşehir Ahi Evren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Kaan Akar, Erzurum Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Kamil Yavuz, Ordu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Önder Duran, Uşak Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Akarşlan, Marmara Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Nesimi GÖKŞEN, Ardahan Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Merve KOLİKPİNAR, Ardahan Üniversitesi
Dr. Emre KESER

EDITORIAL BOARD

Prof. Dr. Abdullah Gündođdu, Ankara University
Prof. Dr. Abdulvahap Kara, Mimar Sinan Fine Arts University
Prof. Dr. Ahmet Kanlıdere, Marmara University
Prof. Dr. Ahmet Tařađul, Yeditepe University
Prof. Dr. Alfina Sibgatullina, Russia Academy of Sciences
Prof. Dr. Darkhan Kydyrali, International Turkish Academy/ Kazakhstan
Prof. Dr. Döölötbek Saparaliev, Kyrgyz-Turk Manas University / Kyrgyzstan
Prof. Dr. Ergin Ayan, Ordu University
Prof. Dr. İlhan Ekinci, Ordu University
Prof. Dr. Mehmet Alpargu, Sakarya University
Prof. Dr. Mualla Uydu Yücel, Istanbul University
Prof. Dr. Saadettin Yağmur Gömeç, Ankara University

BOARD OF ADVISERS

Prof. Dr. Ali Merthan Dünder, Ankara University
Prof. Dr. Altay Tayfun Özcan, Kütahya Dumlupınar University
Prof. Dr. Haldun Eroğlu, Ankara University
Prof. Dr. Halil Bal, İstanbul University
Prof. Dr. Hava Selçuk, Erciyes University
Prof. Dr. Hayrunnisa Alan, İstanbul Civilization University
Prof. Dr. İbrahim Telliöglu, Ondokuz Mayıs University
Prof. Dr. İlhami Durmuş, Ankara Hacı Bayram Veli University
Prof. Dr. İlyas Kemalöglu, Marmara University
Prof. Dr. Kemal Özcan, Necmettin Erbakan University
Prof. Dr. Konuralp Ercilasun, Ankara Hacı Bayram Veli University
Prof. Dr. Mehmet Şahingöz, Gazi University
Prof. Dr. Mehmet Tezcan, Uludağ University
Prof. Dr. Minehanım Nuriyeva Tekleli, Azerbaijan
Prof. Dr. Muhammet Beşir Aşan, Fırat University
Prof. Dr. Musa Şamil Yüksel, Yıldırım Beyazıt University
Prof. Dr. Mustafa Daş, Dokuz Eylül University
Prof. Dr. Neslihan Durak, İnönü University
Prof. Dr. Nesrin Sarıahmetoğlu, Mimar Sinan Fine Arts University
Prof. Dr. Nuri Yavuz, Artvin Çoruh University
Prof. Dr. Okan Yeşilot, Marmara University
Prof. Dr. Olcabay Karatayev, Kastamonu University
Prof. Dr. Orhan Doğan, Kahramanmaraş Sütçü İmam University
Prof. Dr. Osman Yorulmaz, Mimar Sinan Fine Arts University
Prof. Dr. Remzi Kılıç, Erciyes University
Prof. Dr. Tilla Deniz Baykuzu, Trakya University
Prof. Dr. Üçler Bulduk, Ankara University
Prof. Dr. Yücel Öztürk, Sakarya University
Assoc. Prof. Dr. B. Tümen Somuncuoğlu, Ankara Hacı Bayram Veli University
Assoc. Prof. Dr. Özgür Türker, Süleyman Demirel University
Assoc. Prof. Dr. Serkan Acar, Ege University

LANGUAGE EDITORS

Assoc. Prof. Dr Hakan Güngör, Ordu University (Eng.)
Assist. Prof. Dr. Halim Kılıç, Ankara Hacı Bayram Veli University (Eng.)
Assist. Prof. Dr. Cumhuriyet Kaygusuz, Samsun Ondokuz Mayıs University (Rus.)
Dr. Başak Kuzakçı, Yeditepe University (Rus.-Eng.)

REVIEWERS FOR THE CURRENT ISSUE

Prof. Dr. İbrahim Telliöđlu, Ondokuz Mayıs University
Prof. Dr. Okan Yeşilot, Marmara University
Doç. Dr. Doç. Dr. Fuat Hacısalihođlu, Ordu University
Dr. Öğr. Üyesi İlker Türkmen, Kırşehir Ahi Evren University
Dr. Öğr. Üyesi Kaan Akar, Erzurum Technical University
Dr. Öğr. Üyesi Kamil Yavuz, Ordu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Önder Duran, Uşak University
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Akarşlan, Marmara University
Arş. Gör. Dr. Nesimi GÖKŞEN, Ardahan University
Arş. Gör. Dr. Merve KOLİKPİNAR, Ardahan University
Dr. Emre KESER

TAKDİM

Genel Türk Tarihi alanındaki süreli yayın eksikliğini gidermek maksadıyla yayınlamaya başladığımız Türk Tarihi Araştırmaları Dergisinin 8. yılına girmiş bulunuyoruz. Başlangıçta yayın ilkelerini tespit etmiş ve bu ilkelere riayet edeceğimize dair söz vermiş ve bir ölçüde de taahhütte bulunmuştuk. Bu sözümüzü yerine getirmenin mutluluğu içinde olduğumuzu özellikle belirtmek istiyoruz.

Alandaki çalışmacıların sayısının az olmasına rağmen bu yayın süresi içinde araştırmacılar dergimize büyük ilgi göstermişler, birçok araştırmacı gerçekleştirdiği yayın faaliyeti ile dergimize güç katmıştır. Kendilerine teşekkür ediyoruz. Dergimizin kuruluşunun üstünden çok uzun bir süre geçmemiş olmasına rağmen Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi Genel Türk Tarihi çalışmalarının daha organize olması için planlanan ve çok sayıda katılımı gerçekleştiren, çeşitli kuruluşlarla iş birliği içinde “Genel Türk Tarihi Çalıştayı’nın” düzenleyicisi olarak önemli bir faaliyet göstermiş ve çalıştaylarda sunulan görüş ve düşüncelerin yer aldığı bildirilerin bir bölümünün yayınlanmasını da başarıyla gerçekleştirmiştir.

Bu dergide yayın yapan araştırmacıların emekleriyle birlikte dergideki yazıların hakemleri de gerçekten dikkatli ve sabırlı bir mesai içinde önemli katkılarda bulunmuşlardır. Onlara da gösterdikleri ilgi ve titiz çalışmaları için teşekkür ediyoruz.

Bu sayımızın hayırlı olmasını diliyor, saygılarımızı sunuyoruz.

Prof. Dr. Mehmet ALPARGU

INTRODUCTION

The Turkish History Research Journal, which started to publish in order to overcome the lack of journals in the field of General Turkish History, is celebrating its 8th year. The journal determined its principles before it went on publishing and it is our pleasure to announce that it has proved to comply with these principles.

Although there is a small number of researchers in the field, researchers showed great interest to the Turkish History Research Journal during this period of publication. As the board of the journal, we thank those who has contributed. Although it has not been a long time since the establishment of our journal, the Turkish History Research Journal has been an important organizer of the "General Turkish History Workshops" in collaboration with various organizations. The journal has also successfully published some of the papers containing the opinions and thoughts presented in the workshop.

Along with the efforts of the researchers publishing in this journal, the referees of the articles in the journal also made important contributions in a careful and patient work. We thank them for their interest and meticulous work.

We wish this volume to be beneficial and we offer our respect.

Prof. Dr. Mehmet ALPARGU

EDİTÖRLERDEN

Sevgili okuyucular,

Genel Türk Tarihi alanında dokuz yıldır yayın hayatına devam eden Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi'nin bu sayısında 4 özgün makale, 1 çeviri ve 1 kitap tanıtımı yer almaktadır. Bu sayının ilk makalesi Füsün Kara tarafından yazılan "Stalin'in Türkiye'deki Beyaz Ruslar Politikası" adlı çalışmadır. Yazar bu çalışmasında Stalin dönemindeki Türkiye'ye sığınmış olan Beyaz Rusların, İstanbul ve civarına iskanı, Stalin'in Türkiye'deki Beyaz Ruslar politikasını analiz etmiştir. Bir diğer çalışma Çağdaş Keçeci'nin "Ceditçilikten Komünizme Giden Bir Yaşam Öyküsü: Hamza Hekimzâde Niyazi" ismiyle kaleme aldığı çalışmadır. Söz konusu çalışmada yazar Hamza Hekimzâde Niyazi'nin Ceditçilikten Komünizme uzanan yaşam öyküsünü ele almıştır. Reyhan Yakışan "Azerbaycan Ceditizminde Kadın Hakları" isimli çalışmasında 19. yüzyıl Ceditçi hareketinin Azerbaycan'da kadınların toplumsal statüsünü ve haklarını nasıl dönüştürdüğünü, bu dönüşümün modern Azerbaycan toplumunun şekillenmesindeki etkilerini incelemektedir. Son araştırma makalemiz Aynur Huseynova tarafından "Promete Hareketi: Sovyet Karşısı Rus Olmayan Muhacirlerin Polonya Önderliğinde Oluşturduğu Siyasi Hareket" ismiyle yazılmıştır. Yazar bu çalışmada Promete Hareketi'nin oluşturulması ve Sovyetler Birliği'ne karşı muhacir hayatı yaşamak mecburiyetinde kalmış siyasi aydınların müşterek mücadelesinin önemini kaleme almıştır. J. M. Sabitov'un "Политическая История Улуса Джучи в 1256-1263 Годах" isimli makalesi, "Cuci Ulusunun Siyasi Tarihi (1256-1263)" adıyla Yunus Emre Aydın tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir. Son çalışma ise Zafer Saraç tarafından yapılan *Soğdlar ve Türkler- İpek Yolu'nun Tüccarları ve Hakimleri*, adlı eserin kitap değerlendirilmesidir. Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi'nin bu sayının ortaya çıkmasında emek sarf eden ve değerli vakitlerini bize ayıran başta yazarlara, hakemlere, maddi manevi katkı sunan tüm dostlarımıza müteşekkirimiz.

Editör Kurulu Adına
Prof. Dr. Fatih ÜNAL

FROM EDITORS

Dear readers,

This issue of the Journal of Turkish Historical Research, which has been published in the field of General Turkish History for nine years, contains 4 original articles, 1 translation and 1 book introduction. The first article of this issue is “Stalin’s Policy Towards White Russians In Turkey” written by Füsün Kara. In this study, the author analyses the settlement of the White Russians who took refuge in Turkey during the Stalin era in Istanbul and its surroundings and Stalin's policy on White Russians in Turkey. Another study is Çağdaş Keçeci's “From Jadidism to Communism: The Life Story of Hamza Hakimzade Niyazi”. In this study, the author discussed the life story of Hamza Hekimzâde Niyazi from Jadidism to Communism. In her study titled “Women's Rights in Azerbaijan Jadidism”, Reyhan Yakışan examines how the 19th century Jadidist movement transformed the social status and rights of women in Azerbaijan and the effects of this transformation on the shaping of modern Azerbaijani society. Our last research article was written by Aynur Huseynova entitled “Promete Movement: A Political Movement of Anti-Soviet Non-Russian Immigrants Led by Poland’ by Aynur Huseynova. In this study, the author wrote about the formation of the Promete Movement and the importance of the joint struggle of political intellectuals who were forced to live a refugee life against the Soviet Union. J. M. Sabitov's article “Политическая История Улуса Джучи в 1256-1263 Годax” was translated into Turkish by Yunus Emre Aydın under the title “Cuci Ulusunun Siyasi Tarihi (1256-1263)”. The last study is the book review of the work titled *Sogdians and Turks-Merchants and Judges of the Silk Road* by Zafer Saraç. We are grateful to the authors, referees, and all our friends who contributed financially and emotionally to the production of this issue of the Journal of Turkish Historical Studies.

On behalf of the Editorial Board
Prof. Dr. Fatih ÜNAL

